

ศึกษาคุณค่าของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในรูปแบบสื่อออนไลน์ ของพระสงฆ์ในจังหวัดสุรินทร์

A STUDY OF THE VALUE OF THE BUDDHIST PROPAGATION IN SOCIAL MEDIA PLATFORM OF MONKS IN SURIN PROVINCE

พระครูสมุห์ประเสริฐ เสถียรปุโต (พัตรสิงห์)¹, ธนรัฐ สะอาดเอี่ยม², พระราชวิมลโมลี³
Phrakru SamuPrasirt Sethaputto (Patsring)¹, Thanarat Sa-ard-iam², Phra Rachavimonmolee³
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์¹⁻³
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Surin Campas¹⁻³
E-mail: Sirt2555@gmail.com.

ได้รับบทความ: 18 สิงหาคม 2565; แก้ไขบทความ: 26 ตุลาคม 2565; ตอปรับตีพิมพ์: 26 ตุลาคม 2565;

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาหลักการเผยแผ่พระพุทธศาสนา 2) ศึกษาสภาพการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในจังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบัน 3) ศึกษาวิเคราะห์คุณค่าของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในรูปแบบสื่อออนไลน์ของพระสงฆ์ในจังหวัดสุรินทร์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ภาคสนาม โดยการลงพื้นที่เก็บข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึก และวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัย พบว่า 1) หลักการเผยแผ่พระพุทธศาสนา คือ (1) หลักการสำคัญของการเผยแผ่ ได้แก่ คุณสมบัตินของผู้สอน หลักการสอน ลีลาการสอน (2) รูปแบบการเผยแผ่ 7 วิธี ได้แก่ อุปนิสินนถา ธัมมิกถา โอวาทถา อนุสาสนิกถา ธัมมสากัจฉาถา ปุจฉาวิสัชนาถา และธัมมเทศนาถา 2) สภาพการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ นำหลายหลักธรรมไปเผยแผ่ เช่น ฆราวาสธรรม พรหมวิหาร 4 และไตรสิกขา เป็นต้น โดยใช้เทคนิควิธีตามหลักการ 3 อุดมการณ์ 4 วิธีการ 6 รวมถึงสันตัสสนา ปัญหาและอุปสรรคในการเผยแผ่ยังไม่เป็นเอกภาพ และไม่ค่อนำสนใจ การเผยแผ่ทางสื่อออนไลน์ จึงมีบทบาทในปัจจุบัน เช่น เฟซบุ๊ก ยูทูป อินสตราแกรม ซึ่งบางกลุ่มมองว่าพระสงฆ์ใช้สื่อออนไลน์ไม่เหมาะสมสารูป 3) วิเคราะห์คุณค่าของการเผยแผ่ธรรมในรูปแบบสื่อออนไลน์ของพระสงฆ์ในจังหวัดสุรินทร์ 3 ด้าน คือ (1) ด้านสังคม ผลด้านบวก รู้จัก กฎ กติกา ในการอยู่ร่วมกันในสังคม ผลด้านลบ การแชร์ข่าวปลอม (เฟคนิวส์) การแสดงความคิดเห็นรุนแรง อาจนำไปสู่ความผิดในการหมิ่นประมาท (2) ด้านจิตใจ เกิดปิติในหลักธรรม ช่วยให้ผ่อนคลายจากความเครียด (3) ด้านปัญญา มีสติระลึกรู้ เกิดปัญญา นำหลักธรรมไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้

คำสำคัญ: คุณค่า, การเผยแผ่พระพุทธศาสนา, รูปแบบสื่อออนไลน์, พระสงฆ์ในจังหวัดสุรินทร์

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the principle of the Buddhist propagation 2) to study the situations of the Buddhism propagation of the Sangha in Surin province at present, and 3) to the analysis of the value of the Buddhist propagation in social media platform of monks in Surin province. This research is a qualitative research design. Data were collected using documentary study, and in-depth interviews with monks, community leaders, intellectual villagers, and scholars. Finally, to present the analytic descriptive. The results are as follow: - The Buddhist propagation principles in two issues: - the first point: the main principles of Buddhist propagation include: 1) qualifications of instructors,

Keywords: Value, Buddhist Propagation, Social Media Platform, Monks in Surin Province.

บทนำ

การเผยแผ่พระพุทธศาสนานั้น นับว่าเป็นหัวใจของการสืบอายุพระพุทธศาสนา และเป็นการแสดงเจตนาต่อพุทธประสงค์อย่างแท้จริง คือ การฝากวัตถุประสงค์ที่สำคัญให้แก่พระอรหันต์สาวก 60 องค์ ดังความว่า “ภิกษุทั้งหลาย เราพ้นแล้วจากบ่วงทั้งปวง ทั้งที่เป็นของทิพย์ ทั้งที่เป็นของมนุษย์ แม้พวกเธอก็พ้นแล้วจากบ่วงทั้งปวง ทั้งที่เป็นของทิพย์ ทั้งที่เป็นของมนุษย์พวกเธอจงจาริกไป เพื่อประโยชน์สุขแก่ชนจำนวนมาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูล และความสุขแก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย พวกเธออย่าได้ไปโดยทางเดียวกันสองรูป จงแสดงธรรมมีความงามในเบื้องต้น มีความงามในท่ามกลาง และมีความงามในที่สุด จงประกาศพรหมจรรย์พร้อมทั้งอรรถและพยัญชนะ บริสุทธิ์บริบูรณ์ครบถ้วน สัตว์ทั้งหลายผู้มีกิเลสจตุสสีในตนน้อยมีอยู่ย่อมเสื่อม เพราะไม่ได้ฟังธรรม จักมีผู้รู้ธรรม ภิกษุทั้งหลาย แม้เราก็จักไปยังตำบลอุรุเวลาเสนานิคม เพื่อแสดงธรรม” (ส.ส. (ไทย) 15/141/179-180)

หน้าที่หรือว่าบทบาทในการเผยแผ่นี้เป็นบทบาทของพระสงฆ์ที่สำคัญ หากจะเทียบกับบทบาทด้านอื่น บทบาทนี้นับว่าเป็นงานที่คณะสงฆ์จัดทำมากที่สุดมากกว่าอย่างอื่น (พระเทพเวที (ประยูร ธมฺมปญฺโญ), 2532: 32) พระพุทธศาสนาแพร่หลายมาจนถึงทุกวันนี้ ก็เพราะพระสาวกได้ช่วยกันเผยแผ่พระพุทธศาสนา ถ้าขาดการเผยแผ่แล้วพระพุทธศาสนาจักไม่แพร่หลายมาจนถึงทุกวันนี้” ซึ่งหัวใจสำคัญของการเผยแผ่คำสอนของพระพุทธศาสนาก็เพื่อประโยชน์สุขแก่ชาวโลก ตามที่พระพุทธองค์ทรงประสงค์ 3 ประการ คือ ทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ (ประโยชน์ในชาตินี้) สัมปรายิกัตถประโยชน์ (ประโยชน์ในชาติหน้า) และปรมาตถประโยชน์ (ประโยชน์อย่างยิ่ง คือ พระนิพพาน) (พระภิกษุสงฆ์ สิริวิโส (ตันศิริ), 2554: 1) ซึ่งการเผยแผ่พุทธศาสนาในระยะหลัง ๆ มักจะเป็นการเผยแผ่โดยอาศัยโอกาสคือ วันสำคัญทางพุทธศาสนา และประเพณีประจำปีของวัดเท่านั้น ซึ่งการดำเนินการเช่นนี้ถูกมองว่าเป็นพุทธศาสนาเชิงรับมากกว่าพุทธศาสนาเชิงรุก การเผยแผ่มักจะถูกตีความอยู่ในวงแคบ ๆ ไม่กว้างไกลอย่างที่เคยเป็นมาคือ นิยามเพียงแค่การแสดงธรรมเทศนาในโอกาสสำคัญ ๆ เท่านั้น ซึ่งโดยมากมักจะถูกร้องขอให้ทำการเผยแผ่

ประเด็นปัญหาจึงมีอยู่ว่า พระสงฆ์จะใช้การสื่อสารในยุคสื่อออนไลน์ลักษณะใดในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ซึ่งบุคลากรภายในพระพุทธศาสนา มีฐานะทั้งผู้ส่งสาร และผู้รับสาร หรือเป็นผู้บริโภคข่าวสาร พระสงฆ์ในสังคมไทยก็อยู่ในภาวะเช่นนั้น ในฐานะผู้ส่งสารได้นำสื่อออนไลน์ไปใช้ทั้งด้านบวกและลบ ด้านบวกนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อธรรมะแก่ผู้รับสารคือ พุทธศาสนิกชนและประชาชนทั่วไป แต่พบว่ายังไม่เกิดพลังหรือสร้างจุดสนใจในการกดไลค์ กดแชร์ที่มีปริมาณมาก มีประสิทธิภาพ หรือเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการความขัดแย้ง หรือความรุนแรงที่เกิดขึ้นในสังคมไทยในบริบทต่างๆ ให้ทันต่อเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก จากการศึกษาพบว่า ส่วนหนึ่งเกิดจากพระสงฆ์ในสังคมไทย ยังขาดความรู้ความเข้าใจในแนวคิดหรือทฤษฎีการสื่อสารโดยเฉพาะความเข้าใจประเด็นที่น่าสนใจที่จะสื่อสาร และแนวคิดหรือทฤษฎีการสื่อสารเพื่อส่งเสริมสันติภาพตามแนวพุทธสันติวิธี ขาดทักษะการใช้เทคนิคในการสื่อสาร แม้ว่ามหาวิทยาลัยสงฆ์จะมีการเปิดหลักสูตรธรรมนิเทศ แต่ขาดนวัตกรรมใหม่ที่จะดึงดูดให้ผู้สนใจเข้ามาเรียน จึงทำให้ผู้ที่จบการศึกษาด้านนี้เข้ามาทำหน้าที่ “สื่อมวลชนของสงฆ์” มีอยู่จำนวนน้อย และขาดการบริหารจัดการที่ดี มีลักษณะเป็นโครงข่ายหลวมรวมเชื่อมโยงกัน เพราะส่วนใหญ่มีลักษณะต่างคนต่างทำ ขาดการสนับสนุนจากภาครัฐ และเอกชนอย่างจริงจัง เพราะหากพระสงฆ์ล้าหลังเรื่องเทคโนโลยีหรือไม่มีการปรับตัวนำเทคโนโลยีไปใช้ ก็อาจจะเป็นไปได้ว่าพระพุทธศาสนามีโอกาสที่จะค่อย ๆ เลือนหายไปจากสังคมสมัยใหม่ (พระอัคราภิคุทธิ์ ลุนละวัน, 2563: 1)

ดังนั้น จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาคุณค่าของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในรูปแบบสื่อออนไลน์ของพระสงฆ์ในจังหวัดสุรินทร์” เพื่อจะได้ศึกษาวิเคราะห์เพื่อให้ทราบถึงรูปแบบ และแนวทางในการเผยแผ่ธรรมะผ่านสื่อสังคมออนไลน์ อันจะเกิดคุณค่าของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาผ่านสื่อออนไลน์ของพระสงฆ์ในเขตจังหวัดสุรินทร์ เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขการเผยแผ่ธรรมะให้เป็นรูปธรรม และนำไปปรับใช้ให้ทันกับสถานการณ์สังคมโลกออนไลน์ในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาหลักการเผยแผ่พระพุทธศาสนา
- 2) เพื่อศึกษาสภาพการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในจังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบัน
- 3) เพื่อศึกษาวิเคราะห์คุณค่าของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในรูปแบบสื่อออนไลน์ของพระสงฆ์ในจังหวัดสุรินทร์

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ภาคสนาม โดยกำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัยไว้ ดังนี้

1. **รูปแบบการวิจัย** (1) การศึกษาในเชิงเอกสาร (Documentary Study) ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลในเชิงเอกสาร โดยศึกษาจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Source) ได้แก่ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช 2539 (2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources) ได้แก่ หนังสือ ตำรา เอกสาร บทความทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงบทความ ข่าวสาร ข้อมูลที่ปรากฏทางสื่อออนไลน์ต่าง ๆ

2. **ขอบเขตด้านเนื้อหา** ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการเผยแผ่พระพุทธศาสนา สภาพการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในจังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบัน และวิเคราะห์คุณค่าของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในรูปแบบสื่อออนไลน์ของพระสงฆ์ในจังหวัดสุรินทร์

3. **ขอบเขตด้านพื้นที่** ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตพื้นที่ในจังหวัดสุรินทร์

4. **ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลหลัก** จำนวน 25 รูป/คน โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือก ประกอบไปด้วย ผู้เผยแผ่และผู้นำของชุมชน จำนวน 6 กลุ่ม ดังนี้ (1) พระสงฆ์ในจังหวัดสุรินทร์ ในฐานะ ผู้เผยแผ่/ผู้นำชุมชน (2) ข้าราชการ/เจ้าหน้าที่ของรัฐ ในฐานะผู้นำชุมชน (3) ผู้นำท้องถิ่น กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/สมาชิกสภาตำบล ในฐานะผู้นำชุมชน (4) สื่อมวลชนผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์ประจำจังหวัด, ผู้สื่อข่าววิทยุ/โทรทัศน์ประจำจังหวัด ในฐานะผู้นำชุมชน (5) เพจธรรมะเพื่อชีวิต/เพจธรรมะยามค่ำคืน/เพจธรรมะรับอรุณ ในฐานะผู้นำชุมชน (6) ประชาชนในจังหวัดสุรินทร์ ในฐานะผู้นำชุมชน

5. **การวิเคราะห์ข้อมูล** (1) วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาด้านทฤษฎี และภาคสนาม โดยใช้วิธีอธิบายเชิงพรรณนา ในประเด็นต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย (2) เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลสำเร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ในแต่ละประเด็น และนำเสนอผลการวิจัยเชิงพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

1. **หลักการเผยแผ่พระพุทธศาสนา** พบว่า หลักการสำคัญของการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ประกอบไปด้วย

1.1 คุณสมบัติของผู้สอน 7 ประการ คือ (1) บิโย เป็นที่รักเป็นที่พอใจ (2) ครุ เป็นที่เคารพ ในฐานะประพฤติสมควรแก่ฐานะ (3) ภาวนีโย เป็นที่ยกย่อง ในฐานะทรงคุณ (4) วตฺตา จ เป็นนักพูด รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ รู้ว่าเมื่อไรควรพูดอะไรอย่างไร (5) วจนกฺขโม เป็นผู้อดทนต่อถ้อยคำ (6) คมภีรณจ ถกถตา เป็นผู้พูดด้วยถ้อยคำลึกซึ้งได้ (7) โน จฏฐาเน นิโยชเย ไม่ชักนำในฐานะ คือ ไม่แนะนำในเรื่องเหลวไหลหรือชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย (อง.สตตก. (ไทย) 23/37/57)

1.2 หลักการสอน 5 ประการ คือ (1) อนุปุพฺพิถึ กล่าวความไปตามลำดับ (2) ปรียาเยทสสาวีชี้แจงยกเหตุผลมาแสดงให้เห็น (3) อนุทยต ปฏิจฺจ แสดงธรรมด้วยอาศัยเมตตา (4) น อามิสฺนโร ไม่แสดง

ธรรมด้วยเห็นแก่อามิส (5) อุตทานถจ ปรณจ อนุปหจจ แสดงธรรมไม่กระทบตนและผู้อื่น ไม่ยกตน ไม่เสียดสี ช่มชู้ผู้อื่น (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), 2551: 520).

1.3 ลีลาการสอน 4 ประการ คือ (1) สันทัสนา ชี้แจงให้เห็นชัด (2) สมาทปนา ขวนใจให้อายากรับ เอาไปปฏิบัติ (3) สมุตเตชนา รัใจให้อาจหาญแกลัวกล้า (4) สัมปหังสนา ปรอบขลอมใจให้สดชื่นร่าเริง (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), 2551: 520)

รูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนา 7 วิธี ได้แก่ (1) อุปนิสินนกลา แปลว่า “ถ้อยคำของ ผู้เข้าไปนั่ง ใกล้” หมายถึง การนั่งคุยสนทนาอย่างกันเองโดยสอดแทรกหลักธรรมเข้าไปในการสนทนา (2) ธัมมิกถา (หรือ ธรรมกถา) แปลว่า “ถ้อยคำที่กล่าวถึงธรรม” หมายถึง การแสดงธรรม การปาฐกถาธรรม การบรรยายธรรม เป็นต้น (3) โอวาทกถา แปลว่า “ถ้อยคำที่กล่าวสอน” หมายถึง การใช้คำแนะนำตักเตือนให้ละเว้นชั่วประพฤติ ดี เช่น พระโอวาทปาติโมกข์ 3 ที่ทรงแสดงถึง อุดมการณ์ หลักการ วิธีการ ของพระพุทธศาสนาหรือพระปัจฉิม วาจา อันเป็นโอวาทสุดท้าย เมื่อจวนจะเสด็จดับขันธปรินิพพานที่ว่า “ภิกษุทั้งหลาย เอละ บัดนี้เราขอเตือน พวกเธอว่า สังขารทั้งหลายมีความเสื่อมไปเป็นธรรมดา พวกเธอจงยังความไม่ประมาทให้ถึงพร้อมเถิด” (ที.ม. (ไทย) 10/218/202) เป็นต้น (4) อนุสาสนิกถา แปลว่า “ถ้อยคำที่กล่าวสอนให้เห็นจริง” หมายถึง คำกล่าว สอนในลักษณะซ้ำ ๆ ครั้งแล้วครั้งเล่า ย้ำเตือนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความจำได้ (5) ธัมมสากัจจนาถา แปลว่า “ถ้อยคำที่สนทนากันในทางธรรม” หมายถึง การสนทนาธรรม เป็นทำนองแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน (6) ปุจฉาวิสัชนากถา แปลว่า “ถ้อยคำที่ถาม-ตอบ” หมายถึง รูปแบบการเผยแผ่ที่ขึ้นต้นด้วยการถาม ตอบ (7) ธัมมเทศนาถา แปลว่า “ถ้อยคำที่แสดงธรรม” คือ การเทศน์หรือการแสดงพระธรรมเทศนา

2. สภาพการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในจังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบัน จากการ สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก พบว่า

2.1 เทคนิควิธีในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์

ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พระสงฆ์ควรใช้เทคนิควิธีในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เป็นไป ตามโอวาทปาติโมกข์ที่พระพุทธเจ้าทรงกล่าวถึง หลักการอันเป็นหัวใจสำคัญเพื่อเข้าถึงจุดมุ่งหมายของ พระพุทธศาสนาแก่พุทธบริษัททั้งปวงโดยย่อ เป็นการสรุปรวบยอดหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอันเป็น แนวทางที่พุทธบริษัทพึงปฏิบัติ ได้แก่ หลักการ 3 อุดมการณ์ 4 วิธีการ 6 รวมถึงหลักสันทัสนาคือ ชี้แจงให้ เห็นชัด จำแนกแยกแยะอธิบาย และแสดงเหตุผลให้ชัดเจนจนผู้ฟังเข้าใจแจ่มแจ้งเห็นจริง (พระครูประพัฒน์ สมานิชคุณ, 2564: 35) ซึ่งพระสงฆ์จะใช้วิธีการเผยแผ่ผ่าน การเทศน์ หรือใช้เทคโนโลยีควบคู่ไปกับการสอน เปลี่ยนบทบาทจากผู้ให้ความรู้มาเป็นผู้ชี้แนะแนวทางการเรียนรู้หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา ปรึเปลี่ยน รูปแบบการเผยแผ่เป็นเชิงรุก (สมยงค์ สารภี, 2564: 63) ปัญหาและอุปสรรคส่วนใหญ่มาจากภาวะเศรษฐกิจ และโรคร้ายไข้เจ็บ ซึ่งในปัจจุบันมีการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 หลายระลอก พระสงฆ์ไม่ได้รับกิจ นิมนต์แสดงธรรมะในงานพิธีกรรมต่าง ๆ จึงทำให้การออกเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ไม่สะดวก เหมือนเช่นในอดีต (วงเดือน พันธุ์มณี, 2564: 42) การเผยแผ่ในปัจจุบันยังไม่เป็นองค์กร ไม่เป็นเอกภาพ ต่าง คนต่างทำเผยแผ่ด้วยวิธีการเดิม ๆ ที่ไม่ค่อยน่าสนใจ ขาดหลักการ อุดมการณ์ และวิธีการของพระพุทธเจ้า (พระครูรัตนธรรมานุรักษ์, 256: 83) พระสงฆ์หรือบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ และมากประสบการณ์มี

น้อย อีกทั้งไม่มีกิจกรรมที่จะส่งเสริมให้เกิดปัญญา และประชาชนบางกลุ่มก็ไม่เข้าใจหลักธรรมคำสอนขององค์สัมมาสัมพุทธเจ้าอย่างถ่องแท้ ทำให้ไปบูชาลัทธิต่าง ๆ หมกมุ่นในอบายมุข สื่อออนไลน์จึงเข้ามามีบทบาทในปัจจุบัน ประเด็นสำคัญอยู่ที่พระสงฆ์บางรูปยังขาดความรู้ความเข้าใจในการใช้สื่อ นวัตกรรมของสื่อ ขาดสื่อวัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัย ขาดงบประมาณ ขาดบุคลากร ซึ่งพระสงฆ์ที่จะออกไปเผยแผ่ธรรมนั้น จะต้องมีความรู้ มีความสามารถ เป็นนักพูดที่ดี ที่สามารถนำเรื่องราวปัจจุบันมาบูรณาการกับโลกปัจจุบันได้ เพราะบางพื้นที่มีหลายภาษา เช่น ภาษาอีสาน ส่วย เขมร พระสงฆ์อาจจะต้องมีการเทศน์หรือเผยแผ่ธรรมด้วยภาษานั้น ๆ การใช้สื่อสมัยใหม่ ควรมีจุดสื่อกลางหรือจุดศูนย์กลาง ซึ่งจะเป็นการรวมศูนย์การเผยแผ่ที่ดี ความเป็นองค์กร เช่น ช่างเย็บชุด ควรจะมีผู้กำกับดูแล อาจจะเป็นพระผู้ใหญ่เป็นที่ปรึกษา เป็นต้น (พระครูประพัฒน์สมาธิคุณ, 2564: 89)

2.2 การใช้เครื่องมือสื่อสารในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในปัจจุบัน

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ เรียกได้ว่า เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ ถ้าเรามีสื่อก็ต้องใช้ปัญหาคือ บางทีพระสงฆ์ไม่ถนัดใช้สื่อก็เลยใช้สื่อน้อย ถ้าใช้สื่อเป็นจะขยายผลไปได้มาก พระสงฆ์ควรใช้สื่ออย่างระมัดระวัง เพราะสื่อจะมีทั้งผลดีและผลเสีย พระสงฆ์ควรใช้สื่อในทางบูรณาการ ใช้สื่อที่เป็นประโยชน์เท่าที่จำเป็น เพื่อพัฒนาศักยภาพของพระสงฆ์ตามวิธีการ 6 อุดมการณ์ 4 (พระครูภัลลยามธรรโมช, 2564: 88) ในปัจจุบันเรียกว่า เป็นการเอาธรรมะไปสู่ถึงที่พักคือ ในรูปแบบการแสดงธรรม ในงานพิธีต่าง ๆ บรรยายธรรมผ่านสถานีวิทยุกระจายเสียงหรือผ่านแอปไลน์ เฟซบุ๊ก เครื่องมือสื่อสารที่ทันเหตุการณ์ การเผยแผ่หลักธรรมคำสอน หรือถ่ายทอดกิจกรรมทางศาสนาผ่าน วีดีโอ (วีดีทัศน์) ผ่านคลิปใน YouTube ให้ผู้ที่สนใจเลือกดาวน์โหลด เปิดชมได้ ซึ่งในการเผยแผ่ควรพูดให้ถูกกาลเทศะ ใช้ภาษาร่วมสมัยฟังแล้วเข้าใจง่าย การใช้สื่อควรมีวิธีการเผยแผ่ทั้งเชิงรุกและเชิงรับในปัจจุบัน ซึ่งผู้ใช้สื่อและเผยแผ่สื่อ ควรกำหนดแนวทางการเผยแผ่ดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอน การกำกับควบคุมการทำงาน รวมถึงการประเมินผล และปรับปรุงส่วนต่าง ๆ ที่บกพร่องให้ดีขึ้นต่อไป (เอี่ยม สมทิพย์, 2564: 62)

2.3 เนื้อหาในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในจังหวัดสุรินทร์

ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในจังหวัดสุรินทร์ มีหลายหลักธรรม เช่น หลักฆราวาสธรรม 4, โอวาท 3 ประการของพระพุทธเจ้า, หลักวิมุติธรรม, อริยสัจ 4, พรหมวิหาร 4, อบายมุข 6, เบญจศีล (ศีล 5 ข้อ), เบญจธรรม, มงคลชีวิต 38 ประการ, หลักการครองตน ครองคน และครองงาน, หลักอิทธิบาท 4, หลักสังคหวัตถุ 4, หลักจักร 4 และไตรสิกขา สรุปได้ ดังนี้

ฆราวาสธรรม 4 ประการ คือ 1. สัจจะ (ความซื่อสัตย์) หมายถึง ความซื่อสัตย์ ซื่อตรง ด้วยกายจริง คือ ประพฤติด้วยความสุจริต ไม่คดโกง ไม่หลอกลวง วาจาจริง คือ พูดความจริง และใจจริง คือ มีความจริงใจ 2. ทมะ (การฝึกตน) หมายถึง การฝึกฝน การฝึกตน ให้มีการปรับปรุงตัวทั้งในด้านจิตใจ และการกระทำ ด้วยปัญญาเพื่อปรับปรุง แก้ไขข้อบกพร่องในหน้าที่การงานหรือสิ่งที่กระทำอยู่นั้น 3. ขันติ (ความอดทน) หมายถึง ความอดทน อดกลั้นต่อปัญหาอุปสรรค รวมถึงอดทน อดกลั้นต่อสิ่งที่ไม่พึงปรารถนาทางใจ 4. จาคะ (การบริจาค/ความเสียสละ) หมายถึง การบริจาคหรือความเสียสละจากความสุข และผลประโยชน์ของตน รวมถึง

การละจากกิเลส ทำให้เป็นผู้มีความใจกว้าง รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และพร้อมที่จะเผชิญกับความทุกข์ร่วมกับผู้อื่น (พระสมพร สีลเตโช, 2564: 93)

โอวาท 3 ประการของพระพุทธเจ้า ละชั่ว ทำดี ทำจิตให้บริสุทธิ์ หลักวิมุตติส คนฟังเป็นบุคคลประเภทใด เหมือนการจัดยาให้ถูกกับโรค การที่จะเอาหลักธรรมไปเผยแผ่ต้องดูคนฟังก่อน (พระครูสังฆรักษ์สุธี สุชาโน (เสาทอง), 2564: 78)

อริยสัจ 4 เป็นหลักธรรมที่จำเป็นในยุค 4.0 เพราะเป็นธรรมที่สอนวิธีแก้ทุกข์ได้ทุกยุคเสมอ ไม่มีวันหมดอายุการใช้งาน นิโรธก็คืออย่าใช้โซเชียลมีเดียให้มากจนเกินไป มรรคคือ จัดสรรเวลาในการใช้โซเชียลมีเดียอย่างเหมาะสม ใช้เวลาหน้าจอบนทางสายกลาง ตาหูไม่เสื่อม บริโภคอย่างมีสติ รวมถึงใช้หลักอริยสัจ 4 ได้แก่ 1. ทุกข์ คือ สภาพปัญหาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในปัจจุบัน 2. สมุทัย คือ เหตุแห่งปัญหาของการเผยแผ่ เช่น ขาดผู้นำ ขาดงบประมาณ เป็นต้น 3. นิโรธ คือ การดับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น 4. มรรค คือ แนวทางแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น (สิทธิชัย นามทอง, 2564: 86)

มงคลชีวิต 38 ประการ, หลักการครองตน ครองคน และครองงาน, หลักศีล 5 ซึ่งหลักศีล 5 นำไปปรับใช้กับกฎหมายของบ้านเมือง เช่น ศีลข้อ 1 เว้นจากการฆ่าสัตว์ ฆ่าผู้อื่น หากละเว้นได้ ก็จะไม่ทำผิดกฎหมายอาญาในฐานความผิดฆ่าผู้อื่น และศีล ข้อ 2 เว้นจากการลักทรัพย์ หากเราละเว้นได้ ก็จะไม่ทำผิดกฎหมายอาญาในฐานความผิดลักทรัพย์ เป็นต้น และอบายมุข 6 คือ วิธีชีวิต 6 อย่าง แห่งความโลภ และความหลงที่ทำให้เกิดความเสื่อม ความฉิบหายของชีวิต ประกอบด้วย 1. ตีมน้ำเมา 2. เที้ยวกลางคืน 3. เที้ยวดูการละเล่น 4. เล่นการพนัน 5. คบคนชั่วเป็นมิตร 6. เกียจคร้านการงาน (ปิยวัฒน์ พิมพ์ลา, 2564: 56)

เบญจธรรม หลักธรรมที่ควรปฏิบัติ 5 ประการ ได้แก่ 1. เมตตากรุณา 2. สัมมาอาชีวะ 3. ความสำรวมอินทรีย์ คือ ระมัดระวัง ตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ ทำให้ความใคร่ในกามคุณลดน้อยลง ทำให้ไม่ผิดศีลข้อ 3 4. ความซื่อสัตย์ 5. สติ คือ การรู้สึกตัว การมีสติจึงทำให้ไม่ผิดศีล ข้อที่ 5 (อัครเดชา ฮวดคันทะ, 2564: 63)

หลักสังคหวัตถุ 4 คือ 1. ทาน (การให้) 2. ปิยวาจา (วาจาเป็นที่รัก) 3. อตถจริยา (การประพฤติประโยชน์) 4. สมานัตตตา (การวางตนสม่ำเสมอ), หลักอิทธิบาท 4 ซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จ 4 ประการ คือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา, หลักจักร 4 หลักการพัฒนาตนตามแนวพุทธศาสนาทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1. การพัฒนา 2. การพัฒนาศีล 3. การพัฒนาจิต 4. การพัฒนาด้านปัญญา เพื่อก้าวให้ทันความเปลี่ยนแปลงของโลก ตลอดจนรู้จักคิด รู้จักวินิจฉัย รู้จักใช้ปัญญาในการแก้ไขปัญหาชีวิตด้านต่างๆ เป็นต้น และหลักไตรสิกขา ได้แก่ 1. ศีล คือ การพูดจาชอบ การทำการทำงานชอบ การเลี้ยงชีพชีวิตชอบ 2. สมาธิ คือ ความ پاکเพียรชอบ ความระลึกชอบ ความตั้งใจมั่นชอบ 3. ปัญญา คือ ความเห็นชอบ ความดำริชอบ (พระสมพร สีลเตโช, 2564: 102)

ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา หลักธรรมที่ส่งเสริมให้แก้ปัญหาชีวิตด้วยสติปัญญา มีหลายหลักธรรม เช่น หลักอริยสัจ 4 ประกอบด้วย ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค ทุกข์เป็นผล สมุทัยเป็นเหตุ นิโรธเป็นผล มรรคเป็นเหตุ โดยเอาหลักอริยสัจ 4 มาอธิบายง่าย ๆ สภาพปัญหาเกิดจากอะไรเราก็ไปแก้ตรงนั้น และนำไปประยุกต์ใช้กับเทคโนโลยีในปัจจุบันได้ หลักเบญจศีล เบญจธรรม โลกธรรม 8 หลักอิทธิบาท 4 สังคหวัตถุ 4 พรหมวิหาร 4 หลักสมชิวิกถา 4 หลักฆราวาสธรรม 4 หลักทิวฐธัมมิกัตถประโยชน์ (พระครูรัตนธรรมานุรักษ์,

2564: 132) หลักธรรมทำให้งาม 2 อย่าง 1. ชั้นดี คือ ความอดทน 2. โสรจจะ คือ ความสงบเสงี่ยม รวมถึงหลักในการทำความดี ละเว้นความชั่ว มีจิตใจที่ดี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน ในการเผยแผ่ควรเทศน์ด้วยภาษาที่ประชาชนเข้าใจได้ง่าย (ปิยวัฒน์ พิมพ์ลา, 2564: 56) เรียนรู้บริบททางสังคมในปัจจุบัน ให้มากขึ้นว่ามีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร เพื่อที่เราจะได้มองเห็นทัศนคติ พฤติกรรมของบุคคลในสังคมนั้น ๆ ว่าเป็นอย่างไร แล้วนำหลักธรรมไปปรับแก้ไขในแต่ละบุคคล เช่น คนที่อารมณ์ร้อน โมโห ฉุนเฉียวหงุดหงิดง่าย ในเบื้องต้นควรแนะนำให้รักษาศีล 5 ไหว้พระ สวดมนต์ เดินจงกรมและนั่งสมาธิ คือให้เขาปฏิบัติให้ครบกระบวนการดังกล่าว ผลของการปฏิบัติธรรมจะเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลนั้นได้โดยอัตโนมัติ จากคนอารมณ์ร้อน โมโหง่าย จะเป็นคนใจเย็นขึ้น และมีเมตตาต่อสัตว์และผู้อื่น (เอี่ยม สมทิพย์, 2564: 83)

2.4 ข้อจำกัดในการเผยแผ่ในจังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบัน

ปัจจุบันพระสงฆ์ที่เป็นนักเผยแผ่ในจังหวัดสุรินทร์ มีความรู้ความสามารถทางโลก สำเร็จการศึกษาปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก หลายรูป บางรูปก็มีพรสวรรค์ บางรูปก็มีพรแสวง พระบางรูปที่เป็นพระนักพัฒนาในด้านการเผยแผ่ธรรมะ และพัฒนาด้านสังคม การเผยแผ่พระพุทธศาสนา เป็นที่ยอมรับของนักแสวงบุญ แต่เมื่อมองภาพรวม ยังมีจำนวนน้อย มีการตื่นตัวโดยใช้เทคโนโลยี วิทยุชุมชน สื่อออนไลน์จำนวนมาก แต่จะเป็นลักษณะตัวใครตัวมัน ถ้าทำงานเป็นที่มเวิร์คมากจะดีมาก แต่ก็มีข้อจำกัดหลายอย่างในทางธรรม ยังมองว่าในยุคปัจจุบันหาผู้มีความรู้ทางพระธรรมวินัยจะมีน้อย เช่น เทศน์ด้วยหลักการมีน้อย เทศน์ด้วยสมัยใหม่จะมีเยอะกว่า แต่ก็ควรพยายามใช้ทั้งสองอย่าง ก็ถือว่าพระสงฆ์ที่เป็นนักเผยแผ่มีคุณภาพระดับหนึ่ง เป็นปัจเจกบุคคลยังต้องมีการพัฒนากันไป (พระสมพร สีลเตโช, 2564: 65) ส่วนด้านปริมาณ ผู้ที่แสดงธรรมแม้จะอบรมมาแล้ว ก็ยังมีน้อย และอาจมีสาเหตุมาจากกายศลาบรรดาศักดิ์ของพระสงฆ์ ทำให้พระสงฆ์บางรูป บางวัดแตกแยกกัน บางรูปก็แยกตัวออกไปตั้งสำนักสงฆ์เอง รวมถึงพระบางรูปยังติดอยู่กับวิธีการเดิมในรูปแบบเก่า ๆ ยังไม่สามารถจะเผยแผ่เจาะเข้าสู่กลุ่มเป้าหมายได้ (สมยงค์ สารภี, 2564: 86)

3. วิเคราะห์คุณค่าของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในรูปแบบสื่อออนไลน์ของพระสงฆ์ในจังหวัดสุรินทร์

3.1 เทคนิควิธีในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์

ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในรูปแบบสื่อออนไลน์ต่าง ๆ เป็นการได้รับประโยชน์มากในสังคม ซึ่งควรจะมีตัวกลางในการเผยแผ่ถ้าหากกำลังเป็นองค์กรจะมีพลังมาก พระสงฆ์จะต้องมีความรู้ความสามารถมากพอสมควรในการเผยแผ่ธรรม และต้องเป็นการเผยแผ่เชิงรุกในรูปแบบสื่อออนไลน์ต่าง ๆ เช่น ทางไลน์ เฟซบุ๊ก อินสตาแกรม ถือว่ามีความจำเป็นในยุคนี้ ซึ่งต้องมีหลักการต้องซัวร์ก่อนแชร์ และต้องเป็นข้อมูลที่จริงและเชื่อถือได้ การเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยใช้สื่อออนไลน์ ถือเป็นอีกหนึ่งช่องทางที่มีความเหมาะสมอย่างยิ่ง เป็นการขยายวงกว้างในการเผยแผ่ธรรมได้ง่ายขึ้น ได้ยินโดยการฟังได้รับชม โดยการไลฟ์สด เป็นวิธีการที่เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบันโรคโควิด 19 ในการเข้าถึงกลุ่มต่างๆ ได้อย่างทั่วถึงทุกพื้นที่ ไม่มากพินิจการประหยัดเรื่องการใช้อุปกรณ์และสถานที่ แต่คนรุ่นเก่ามองต่างมุมที่พระสงฆ์ใช้สื่อออนไลน์ว่าอาจจะไม่เหมาะกับสมณะสาธูป (อุตร ห้าวหาญ, 2564: 58)

3.2 การเผยแพร่พระพุทธศาสนาในรูปแบบสื่อออนไลน์ของพระสงฆ์ในจังหวัดสุรินทร์

มีรูปแบบการเผยแพร่พระพุทธศาสนา 7 วิธี ได้แก่ อุบาสินนิกา, อัมมิกา, โวาทิกา, อุนาสานิกา, อัมมสาจักจกิกา, ปุจฉาวิชนากิกา และอัมมเทศนาิกา ซึ่งการเผยแพร่พระพุทธศาสนาในรูปแบบสื่อออนไลน์ของพระสงฆ์ในจังหวัดสุรินทร์ เช่น ทางไลน์ เฟซบุ๊ก อินสตาแกรม ทำให้เกิดคุณค่าใน 3 ด้าน คือ

1) ด้านสังคม ให้คุณค่าด้านสังคมที่เป็นประโยชน์มาก ในการดำเนินชีวิตของคนในสังคมที่ถูกต้องถูกรรรม ไม่เชื่ออะไรง่าย ๆ ต้องใช้สติ สื่อออนไลน์เป็นสื่อกลางที่จะขยายผลในด้านดีสื่อให้สาระความรู้ด้านปัญญาแก่ประชาชน และด้านเสียจะมีผลกระทบด้านสังคมอย่างกว้างขวาง พระสงฆ์เกี่ยวข้องทางด้านสังคม ซึ่งก็เป็นวัฒนธรรมขึ้นมาเมื่อมีงานแล้วต้องนิมนต์พระไปเทศน์ เช่น การเทศน์ในงานศพ งานพิธี การต่าง ๆ งานประเพณี เป็นต้น ทำให้สังคมมีผลทางด้านบวก เช่น การร่วมด้วยช่วยกันในการสงเคราะห์ช่วยเหลือประชาชน ผู้ตกทุกข์ได้ยากไร้เดียงสา ทำให้สังคมสงบสุข มีความสามัคคี ทำให้มีความเอื้อเฟื้อช่วยเหลือกัน และเป็นการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมของคนในสังคม ทำให้รู้จักมารยาทสังคม กฎ กติกา ในการอยู่ร่วมกันในสังคมหมู่มากร ส่วนผลทางด้านลบ เช่น การแชร์ข่าวปลอม (เฟคนิวส์) การโจมตีฝ่ายตรงข้ามหรือทำลายกันทางการค้า หรือการคอมเมนต์แสดงความคิดเห็นรุนแรง ซึ่งอาจนำไปสู่การหมิ่นประมาท หรือมีความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2560 (ธีระชัย คำสุมาลี, 2564: 83)

2) ด้านจิตใจ ทำให้เกิดความปิติในพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าที่พระสงฆ์นำมาถ่ายทอดได้ลึกซึ้ง สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง การไหว้พระ สวดมนต์ ปฏิบัติธรรม เดินจงกรม นั่งสมาธิ จากสื่อออนไลน์ เช่น จากยูทูบ ผลจากการปฏิบัติทำให้เรามีจิตใจสงบ เยือกเย็น มีเมตตาสูง มีความรอบคอบ และความรับผิดชอบมากขึ้น จิตใจ อารมณ์ดีขึ้นเป็นลำดับ ช่วยให้ผ่อนคลายจากความเครียด และปัญหาต่าง ๆ จากการทำงานครอบครัว เพื่อนฝูง และญาติพี่น้อง เมื่อฟังธรรมแล้วปฏิบัติตามที่พระสงฆ์ชี้แนะแนวทาง ทำให้จิตใจสบายขึ้น ไม่หมกมุ่นในอบายมุขทั้งปวง รวมทั้งของมีเงินมีเมตตา และให้อภัยได้ง่ายขึ้น หากได้ฟังธรรมะในสื่อออนไลน์ที่ถูกต้องตรงตามหลักคำสอนของพระพุทธองค์ ก็ทำให้เรามีความสุขกายสุขใจ ทำให้ใจเย็นลง จิตใจสงบ ไม่ฟุ้งซ่าน มีความเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์และสรรพสัตว์ทั้งหลาย สื่อออนไลน์มีความหลากหลาย เช่น ใช้ในการศึกษาค้นคว้าทางโลก ใช้ให้เกิดความสงบสุขทางจิตใจการศึกษาธรรมะต่าง ๆ ทำให้ได้ความรู้ใหม่ ๆ ซึ่งสามารถนำไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต (อัครเดชา ฮวดคันทะ, 2564: 82)

3) ด้านปัญญา เมื่อได้ฟังหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าอยู่เสมอ ๆ จะทำให้เกิดปัญญาสามารถนำไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น หลักสังคหัตถ์ 4 ทาน การให้ เสียสละ ปิยวาจา พุดจาไพเราะ อ่อนหวาน อุตถจริยา ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ สมานัตตตา มีความยุติธรรม มีความสม่ำเสมอ ไม่แบ่งชนชั้น ซึ่งได้ศึกษาธรรมะจากยูทูบอยู่เสมอ ทำให้รู้ประวัติของพระพุทธเจ้า และวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาอย่างเข้าใจยิ่งขึ้น บางหลักธรรมที่เราสงสัยก็หายสงสัย ทำให้ได้รับความรู้และเกิดปัญญา รวมทั้งสามารถนำไปปรับใช้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้เป็นอย่างดี ผลจากการไหว้พระ สวดมนต์ ปฏิบัติธรรม เดินจงกรม นั่งสมาธิ ทำให้เรามีความจำดี ไม่หลงลืม สมองปัญญาดีมากขึ้น ช่วยให้มีความพร้อมในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ฉับไว มีสติระลึกอยู่เสมอ เมื่อเรานำหลักธรรมไปปฏิบัติตาม เช่น เดินจงกรม นั่งสมาธิเป็นประจำ จะทำให้

เรามีความรอบคอบ มีความรับผิดชอบมากขึ้น พฤติกรรมจะเปลี่ยนไปในทางที่ดีโดยอัตโนมัติ เห็นแนวทางในการแก้ปัญหา ซึ่งทางออกบอกทางถูก มีผลใน 2 ด้าน คือ (1) ด้านบวก ผู้รับชมได้รับฟังธรรมะที่ถูกต้องตรงตามหลักคำสอนของพระพุทธองค์ (2) ด้านลบ การสั่งสอนชักจูงของพระสงฆ์บางรูป สอนหลักธรรมแบบผิดเพี้ยน นำลัทธิต่าง ๆ นอกพระพุทธศาสนามาสอน การทำพิธีกรรมหรือไสยศาสตร์ การใบ้หวย มอมเมาประชาชนบางกลุ่มให้มึนงง หลงเชื่อศรัทธาโดยขาดปัญญา (เขมชาติ ชุนหขจร, 2564: 65)

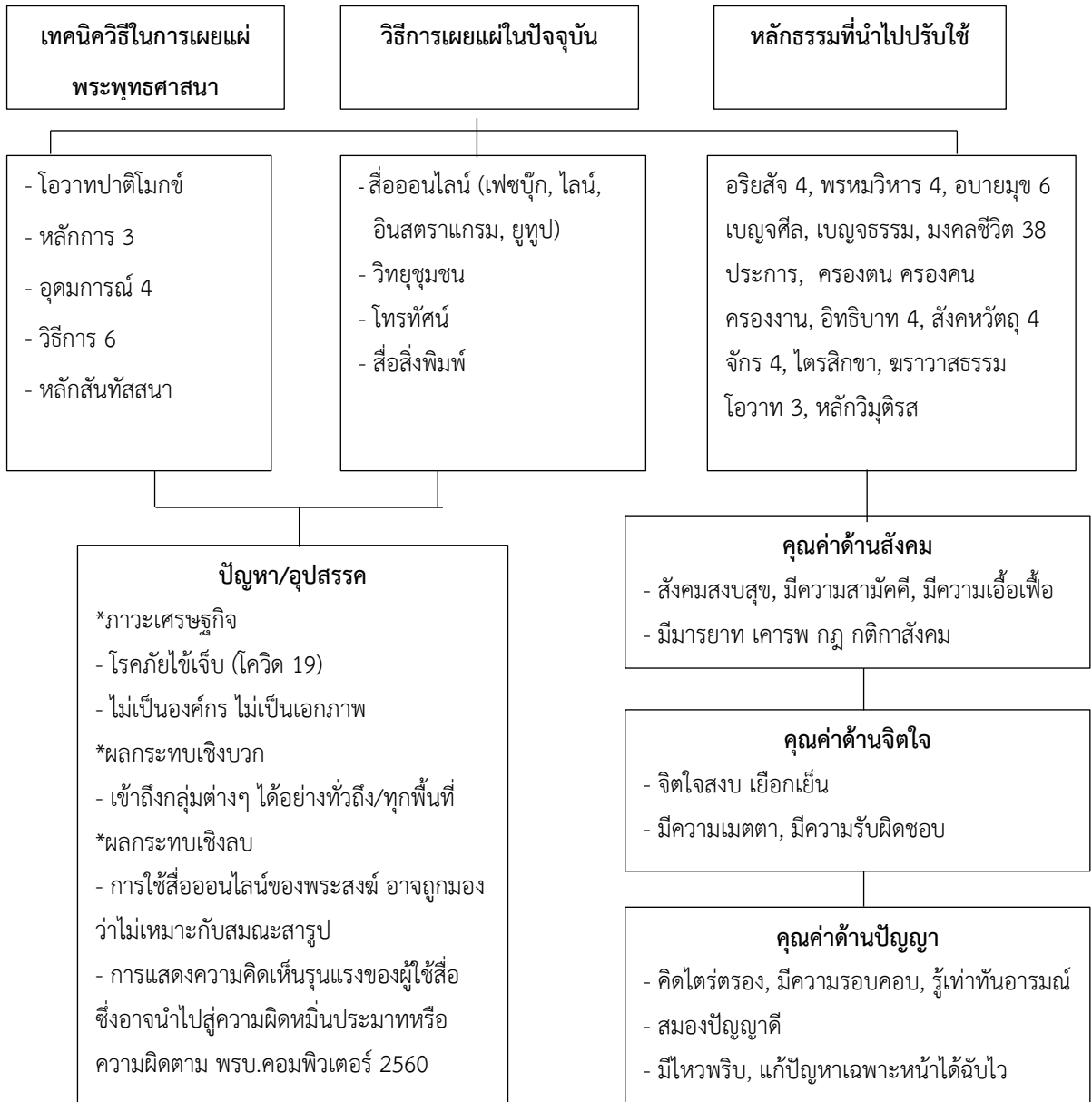
3.3 ความเหมาะสมในการเผยแพร่ธรรมะในรูปแบบสื่อออนไลน์ของพระสงฆ์ในปัจจุบัน

การเผยแพร่ธรรมะในรูปแบบสื่อออนไลน์ของพระสงฆ์ในปัจจุบัน อยู่ที่มุมมองของแต่ละคนว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ ถ้ายึดตามแนวโบราณก็จะมองว่าไม่เหมาะสม พระไม่สำรวมในการใช้สื่อออนไลน์ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเพศสภาพของนักเผยแผ่เองว่าเป็นการแสดงธรรม เช่น แสดงธรรมโดยยกตัวอย่างนิทานชาดกในพระไตรปิฎก เป็นต้น ไม่ใช่ทางตลกโปกฮา ซึ่งมองว่าไม่เหมาะสมแม้จะทันสมัย ปัจจุบันต้องอาศัยพระสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถทำงานด้านนี้ และต้องมีจุดยืนตามหลักพระพุทธศาสนา บางคนไม่ยอมให้พระยุ่งเกี่ยวกับสังคม เมื่อพระไม่รู้เท่าทันโลกปัจจุบันก็จะสื่อสารกับเขาไม่รู้เรื่อง หากไม่ใช้สื่อออนไลน์ก็จะล่าหลัง โดยส่วนมากพระสงฆ์ผู้เผยแพร่ธรรมะ จะเลือกกลุ่มเป้าหมายก่อน ซึ่งจะต้องให้สอดคล้องกับผู้รับสื่อ ในยุคสมัยนี้การเผยแผ่ถือว่ามีความเหมาะสมแบบสื่อออนไลน์ ซึ่งควรให้ความสำคัญกับการปูพื้นฐานกับเด็กวัยเรียนเพิ่มขึ้นส่งเสริมให้เด็ก ๆ ได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง มีการนิเทศติดตามการใช้สื่อทางธรรมะกับผู้เรียน เพื่อปลูกฝังคุณลักษณะที่ดี พระสงฆ์บางกลุ่มได้เผยแพร่ธรรมในรูปแบบสื่อออนไลน์ ในระดับมีอาชีพ มีความเหมาะสมดีมาก แต่ก็มีบางกลุ่มที่แอบอ้าง ใช้สื่อที่ไม่เหมาะสมสื่อทางลามกอนาจาร คูกคามทางเพศ(พระวิโรจน์ ปิยวาจโก, 2564: 25)

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการวิจัยทำให้เกิดองค์ความรู้จากการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

องค์กรสงฆ์ควรมีช่องทางสื่อออนไลน์อย่างเป็นเอกภาพโดยมีการควบคุม วางแผน ติดตาม การเผยแพร่พระพุทธศาสนาทางสื่อออนไลน์อย่างเป็นรูปธรรม

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การเผยแพร่พระพุทธศาสนาทางสื่อออนไลน์ ควรมีการปรับปรุง พัฒนา สื่อสังคมออนไลน์ ในด้านเนื้อหาให้เข้ากับยุคสมัยอยู่เสมอ เพื่อให้กลุ่มที่สนใจและติดตามอยู่แล้วนั้นเข้ามาใช้งานอยู่เป็นประจำ เพื่อประโยชน์ในการขัดเกลาพฤติกรรมและความคิดของคนในสังคมยุคโลกาภิวัตน์

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.1 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (ภาคสนาม) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี คือ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณ เพื่อให้ได้ข้อมูลทางสถิติอีกด้านหนึ่ง

3.2 ควรศึกษาวิจัยความพึงพอใจของผู้รับสื่อหรือเสพสื่อธรรมะผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่มีต่อพระสงฆ์ในยุคไทยแลนด์ 4.0

เอกสารอ้างอิง

เขมชาติ ชุนหจจร. (24 มิถุนายน 2564). ผู้สื่อข่าวคมชัดลึก. อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์.

ธีระชัย คำสุมาลี. (24 มิถุนายน 2564). ข้าราชการบ้านาญกระทรวงศึกษาธิการ. บ้านห้วย ตำบลห้วย อำเภอสนม จังหวัดสุรินทร์.

ปิยวัฒน์ พิมพ์ลา. (23 มิถุนายน 2564). รับราชการครู. ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านห้วย “แท่นศิลาวิทยา” บ้านห้วย ตำบลห้วย อำเภอสนม จังหวัดสุรินทร์.

พระครูภัคยาณธรรมโฆษ. (24 มิถุนายน 2564). รองเจ้าคณะอำเภอสรีณรงค์. วัดโมฬีวงศ์ ตำบลตรวง อำเภอสรีณรงค์ จังหวัดสุรินทร์.

พระครูประพัฒน์สมาธิคุณ. (24 มิถุนายน 2564). เจ้าอาวาสวัดป่าบ้านผือ. วัดป่าบ้านผือ ตำบลรัตนบุรี อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์.

พระครูรัตนธรรมานุรักษ์. (24 มิถุนายน 2564). รองเจ้าคณะอำเภอรัตนบุรี. เจ้าอาวาสวัดดอกจานรัตนาราม อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์.

พระครูสังฆรักษ์สุธี สุชาโน (เสาทอง). (23 มิถุนายน 2564). รักษาการเจ้าอาวาสวัดสว่างบ้านกล้วย. ตำบลยางสว่าง อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์.

พระณัฐพงษ์ สิริวิโส (ตันศิริ). (2554). “บทบาทการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์เขตบางพลัด กรุงเทพฯ”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

